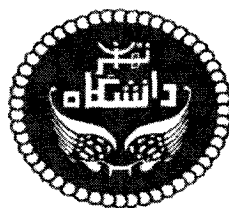

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

از اخلاص و ایمان علی بن ابی طالب
تبرکات و بركات

دانشگاه تهران

مجتمع آموزش عالی قم

۱۳۸۱ / ۱۰ / ۲۵

پایان نامه :

جهت اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

حقوق عمومی

از اطلاعات ایران
مکتوب

موضوع :

بررسی حق اشتغال زنان در حقوق ایران و در اسناد بین‌المللی و موانع حق اشتغال

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر سید عزت الله عراقی

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر سید احمد طباطبایی

پژوهش و نگارش :

علی ابراهیمی معینی

۶۲۹/۱۵

سال تحصیلی: ۱۳۸۰

سیاس و قدردانی

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از زحمات و حسن نظر استاد محترم جناب آقای سید عزت الله عراقی که در زمان نگارش این تحقیق مرا مورد لطف و عنایت خود قرار داده و با پیشنهادات و انتقادات خویش موجبات ارتقاء سطح علمی پایان نامه را فراهم آورده‌اند صمیمانه سپاسگذاری و قدردانی نمایم. همچنین لازم است از زحمات استاد بزرگوار جناب آقای دکتر سید احمد طباطبایی که با راهنمایی‌های ارزنده و دیدگاه‌های روشنگرانه خویش مرا در تهیّه و تدوین این پژوهش یاری فرموده‌اند کمال تشکر را داشته باشیم. راهنمایی‌ها و نصایح دلسوزانه و پدران‌ه این بزرگواران چه در طی دوران تحصیل در دانشکده و چه در راستای نگارش پایان نامه همواره چراغ راه من بوده است.

ضمناً در اینجا لازم می‌دانم از تمامی کارکنان کتابخانه مرکز امور مشارکت زنان (وابسته به نهاد ریاست جمهوری) و بویژه سرکار خانم بشیری که با حسن ظن و اعتماد به بنده، کتب و مقالات مختلف و بعضاً نایاب را در اختیار گذاشتند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم.

با تشکر از:

مرکز امور مشارکت زنان (وابسته به نهاد ریاست
جمهوری) که این پایان نامه را مورد حمایت مالی
خود قرار داده اند.

این اثر ناچیز تقدیم می گردد به:

بهترین گلاژه کتاب (زندگیم)

همسر عزیز و مهربانم عاطفه وهبی زاده

به پاس محبتها و فداکاریهای وی که همیشه مشوق و پشتیبان من در راه آموختن و دانش
اندوزی بوده است.

چکیده

بناهم آنکه جان را فکرت آموخت

چراغ دانش اندر دل بر افروخت

دوران معاصر اگر چه شاهد پیشرفتهای چشمگیر و تحولات قابل ملاحظه در راه شناسایی حقوق زنان و تلاش برای برقراری برابری حقوق بین زنان و مردان در اغلب کشورهای جهان بوده، لکن هنوز تبعیضات جنسی مختلفی بین انسانها در بهره‌گیری از حقوق بشری وجود دارد که از جمله مهمترین آنها، تبعیض در استفاده از حق اشتغال می‌باشد. از اینرو برطرف کردن محدودیتهای اشتغال زنان که ریشه در عوامل مختلف (اعم از حقوقی و غیر حقوقی) دارند، همواره بعنوان یکی از اهداف دولتها محسوب شده، که در این راستا دولتها در مرحله اول وظیفه دارند، این حق را برای زنان مورد شناسایی قرار داده و در مرحله بعدی با وضع قوانین و مقررات و با ارائه راهکارهای مناسب وجود این حق را تضمین نمایند. بر همین اساس، بررسی حاضر عمدتاً در جهت پاسخگویی به این سؤال تدوین یافته که آیا قوانین و مقررات مربوط به حق اشتغال زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران با استانداردها و معیارهای بین‌المللی مطابقت دارد یا نه؟

ضمن اینکه بیان و بررسی علل محدودیتهای زنان برای کار خارج از خانه و یافتن راه‌حلی برای برطرف کردن آنها با توجه به در نظر گرفتن موازین بین‌المللی از دیگر اهدافی است که در این پژوهش مورد نظر می‌باشد.

با وجود این ملاحظات، موضوع، پیروی سه بخش ترسیم گشته است. در بخش نخست به طرح موضوع، بیان کلیات و مفاهیم اساسی جهت تعیین حیطه‌ی عناوین تحقیق پرداخته شده است. همچنین در بخش دوم اسناد بین‌المللی و قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با عدم تبعیض در اشتغال، احراز مناصب مهم دولتی و سیاسی توسط زنان و وضع سیاستهای اشتغال را مورد ملاحظه قرار داده ایم. ضمناً در بخش پایانی این پژوهش، به طور مفصل به بیان و بررسی محدودیتهای حقوقی و غیر حقوقی اشتغال زنان پرداخته‌ایم.

فهرست مطالب

مقدمه

۱

بخش اول : مفاهیم و کلیات

۱. فصل اول : مطالعات مفهومی

۶

گفتار اول : مفهوم کار

۶

مبحث اول : تعریف کار

۶

بند اول : مفهوم اقتصادی کار

۸

بند دوم : مفهوم حقوقی کار

۸

مبحث دوم : انواع کار

۹

بند اول : کار فکری و بدنی

۹

بند دوم : کار مستقل و تابع

۱۰

گفتار دوم : کار در اسلام

۱۰

مبحث اول : مفهوم کار در اسلام

۱۰

مبحث دوم : اهمیت کار در اسلام

۱۱

۱۲ **گفتار سوم : حق داشتن کار و شغل**

۱۲ مبحث اول : مفهوم حق اشتغال و تاریخچه آن

۱۳ مبحث دوم : جایگاه حق اشتغال در حقوق کشورها

۱۷ **• فصل دوم : ضرورت توجه ویژه به اشتغال زنان**

۱۷ **گفتار اول : اهمیت اشتغال زنان**

۱۸ مبحث اول : اهمیت اقتصادی اشتغال زنان

۱۸ بند اول : رشد اقتصادی جوامع

۱۹ بند دوم : رشد اقتصادی خانواده

۲۰ مبحث دوم : اهمیت اجتماعی و فرهنگی اشتغال زنان

۲۰ بند اول : کنترل باروری و جلوگیری از رشد جمعیت

۲۰ بند دوم : اثر اشتغال بر سلامت روحی زنان

۲۱ **گفتار دوم : افزایش نقش زنان در مشارکت اقتصادی و اجتماعی**

۲۲ مبحث اول : عوامل مؤثر در بالا رفتن میزان فعالیت اقتصادی زنان

۲۲ بند اول : نقش جنبش ها و نهضت های طرفدار حقوق زنان

۲۳ بند دوم : تحول در دیدگاه های مربوط به اشتغال زنان

۲۶ مبحث دوم : میزان آمار اشتغال

۲۶ بند اول : آمار کار زنان در جهان

۲۷ بند دوم : آمار کار زنان در ایران

بخش دوم : جایگاه حق اشتغال زنان در اسناد بین المللی و حقوق ایران

۳۰ فصل اول : ضرورت توجه به عدم تبعیض میان زنان و مردان

۳۰ گفتار اول : عدم تبعیض جنسی در حقوق بین الملل

۳۱ مبحث اول : عدم تبعیض میان زن و مرد در اسناد

۳۱ بند اول : مفهوم تبعیض جنسی در اسناد بین المللی

۳۳ بند دوم : اسناد بین المللی وعدم تبعیض در حقوق انسانی

۳۴ اول : اعلامیه جهانی حقوق بشر

۳۴ دوم : اعلامیه اسلامی حقوق بشر

۳۴ سوره : میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

۳۵ چهارم : میثاق بین المللی حقوق اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی

۳۵ پنجم : کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان

۳۶ ششم : بیانیه تهران

۳۷ بند سوم : عدم تبعیض جنسی در اشتغال

۳۷ اول : اعلامیه های حقوق بشر

۳۸ دوم : اسناد سازمان بین المللی کار

۴۵ سوره : سایر اسناد

۴۷ مبحث دوم : اقدامات سازمان ملل متحد جهت مبارزه با تبعیض جنسی

۴۷ بند اول : کمیسیون مقام زن

۴۸ بند دوم : تشکیل کنفرانس جهانی زن

اول : کنفرانس جهانی زن در مکزیکوسیتی ۴۹

دوم : کنفرانس جهانی زن در کینهاگ ۴۹

سوم : کنفرانس جهانی زن در نایروبی ۵۰

چهارم : کنفرانس جهانی زن در جینینگ ۵۰

گفتار دوم : حقوق ایران و تساوی میان زن و مرد ۵۲

مبحث اول : برابری زنان و مردان در اسلام ۵۲

مبحث دوم : بررسی حقوق و قوانین ایران ۵۴

بند اول : برابری زن و مرد در کلیه حقوق انسانی ۵۴

بند دوم : برابری زن و مرد در اشتغال ۵۶

مبحث سوم : موضع جمهوری اسلامی ایران در رابطه با اسناد بین المللی ۵۸

فصل دوم : اشتغال زنان در مناصب مهم دولتی و مدیریت سیاسی ۶۴

گفتار اول : مواضع اسناد بین المللی ۶۷

مبحث اول : اسناد کنوانسیونهای بین المللی ۶۷

بند اول : کنوانسیون ملل متحد در باب : ۶۷

حقوق سیاسی زن (مصوب ۱۹۵۲) :

بند دوم : کنوانسیون رفع کلیه تبعیضات علیه زنان ۶۹

بند سوم : سایر اسناد بین المللی ۷۰

۷۲	مبحث دوم : کنفرانسهای بین المللی
۷۲	بند اول : کنفرانسهای جهانی زن
۷۶	بند دوم : کنفرانسهای جهانی حقوق بشر
۷۷	گفتار دوم : بررسی وضعیت اشتغال زنان ایرانی در مناصب مهم دولتی و سیاسی
۷۹	مبحث اول : بررسی برخی از مشاغل مهم انتخابی و انتصابی در کشور ایران
۷۹	بند اول : نمایندگی مجلس
۸۱	بند دوم : نمایندگی مجلس خبرگان
۸۲	بند سوم : ریاست جمهوری
۸۵	بند چهارم : وزارت
۸۷	بند پنجم : شورای عالی امنیت ملی
۸۸	بند ششم : شورای نگهبان
۸۹	بند هفتم : مجمع تشخیص مصلحت نظام
۸۹	بند هشتم : ریاست قوه قضائیه
۹۰	مبحث دوم : مواضع دولت ایران در قبال اسناد بین المللی
۹۱	بند اول : تصریب میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (مصوب ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶)
۹۲	بند دوم : گزشتات جمهوری اسلامی ایران
۹۵	• فصل سوم : وضع سیاستهای اشتغال
۹۵	گفتار اول : سیاستهای اشتغال در اسناد بین المللی

۹۶	مبحث اول : وضع سیاستهای کلی اشتغال
۹۷	بند اول : مقاوله نامه شماره ۱۲۲
۹۹	بند دوم : توصیه نامه شماره ۱۲۲
۱۰۱	مبحث دوم : اسناد کنفرانسهای جهانی زن در تعیین سیاستهای اشتغال زنان
۱۰۳	گفتار دوم : سیاستهای اشتغال در حقوق ایران
۱۰۳	مبحث اول : وضع سیاستهای کلی برای اشتغال
۱۰۵	مبحث دوم : وضع سیاستهای ویژه برای اشتغال زنان
۱۰۵	بند اول : اقدامات و عملکردهای نظام جمهوری اسلامی
۱۰۶	بند دوم : ضرورت حمایت از اشتغال زنان پس از توقف موقت کار
۱۱۱	بند سوم : وضع سیاستهای اشتغال برای برخی از گروههای خاص زنان
۱۱۱	اول : زنان سرپرست خانوار
۱۱۳	دوم : زنان خانه دار

بخش سوم : موانع و محدودیتهای اشتغال زنان

۱۱۶	فصل اول : موانع و محدودیتهای غیر حقوقی اشتغال زنان
۱۱۷	گفتار اول : موانع فرهنگی ، اقتصادی اشتغال زنان
۱۱۸	مبحث اول : موانع فرهنگی
۱۱۸	بند اول : سنتها و آداب و رسوم اجتماعی
۱۲۰	بند دوم : ضعف خودباوری و اتکا، به نفس از سوی زنان

۱۲۱ بند سوم : عدم تمایل مردان به کار زنان در محیط های مختلط

۱۲۱ مبحث دوم : موانع اقتصادی

۱۲۱ بنداول : رکود اقتصادی

۱۲۲ بند دوم : شغل محسوب نکردن برخی از فعالیتهای زنان

۱۲۳ بند سوم : اختلاف دستمزد

۱۲۴ **گفتار دوم : موانع بیولوژیکی واجتماعی اشتغال زنان**

۱۲۴ مبحث اول : موانع بیولوژیکی وفیزیکی

۱۲۶ مبحث دوم : موانع اجتماعی

۱۲۶ بند اول : موانع آموزشی

۱۲۷ بند دوم : زدواج ومسئولیتهای خانوادگی

۱۲۸ بند سوم : عدم تمایل کار فرمایان نسبت به استخدام زنان

۱۳۰ **فصل دوم: محدودیتها وموانع حقوقی اشتغال زنان**

۱۳۱ **گفتار اول : محدودیتها وموانع حقوقی اشتغال زنان که جنبه حمایتی دارند.**

۱۳۱ مبحث اول : معیارها واستانداردهای سازمان بین المللی کار

۱۳۱ بنداول : کار شبانه زنان

۱۳۳ اول : اسناد سازمان بین المللی کار

۱۳۶ دوم : مفهیم شب

۱۳۷ سوم : مشاغل نظارتی و مدیریتی

- ۱۳۸ چهارم: تغییر دیدگاه ها در مورد ممنوعیت کار شبانه زنان
- ۱۴۱ بنده دوم: کارهای سخت ، خطرناک و زیان آور
- ۱۴۲ اول: کار در معادن
- ۱۴۴ دوم: حمل بار سنگین
- ۱۴۶ سوم: سایر کارهای خطرناک و زیان آور
- ۱۴۷ مبحث دوم: قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران
- ۱۴۷ بنده اول: کار شبانه
- ۱۴۹ بنده دوم: کارهای سخت و زیان آور
- ۱۵۱ **گفتار دوم: محدودیتها و موانع حقوقی اشتغال زنان که جنبه حمایتی ندارند**
- ۱۵۲ مبحث اول: محدودیت شغلی زن شوهر دار
- ۱۵۴ بنده اول: اسناد بین المللی
- ۱۵۶ بنده دوم: حقوق ایران
- ۱۶۲ مبحث دوم: محدودیت اشتغال در نیروهای مسلح
- ۱۶۲ بنده اول: اسناد بین المللی
- ۱۶۳ بنده دوم: حقوق ایران
- ۱۶۳ اول: ارتش
- ۱۶۵ دوم: سپاه پاسداران
- ۱۶۵ سوم: نیروی انتظامی
- ۱۶۸ بنده سوم: وضعیت حقوق سایر کشورها